

Fyra år vid Karlstads gamla flygfält

Per Gustafsson

Inledning

I september 1997 stängdes dåvarande Karlstads flygplats för att ersättas av den nuvarande flygplatsen vid Mellerudstorp. Sedan tidigare var flygfältet tämligen välkänt som en bra fågellokal med bland annat ganska frekventa observationer av rastande vadare, med en tjockfot från 30:e augusti 1960 som ovanligaste besökare. Det var därför ganska många skådare i Karlstadstrakten som såg fram emot att få utforska fältet när det blev tillåtet att beträda området. Redan från första början gjordes en hel del roliga observationer vid fältet och under de kommande fyra åren fram till idag har ett förvånansvärt stort antal rariteter setts och även anmärkningsvärt stora antal av rastande tättingar.

Områdesbeskrivning

Karlstads gamla flygfält ligger ca 2,5 kilometer sydväst om Karlstads centrum mitt i Klarälvens delta. Fältets närhet till deltat gör sig ständigt påmint då det omgärdas av älven i tre riktningar. Området är ca 2 kilometer långt från söder till norr och ca 1 kilometer brett på det bredaste stället och flygfältet omfattar uppskattningsvis mellan 100 och 150 hektar. Största delen består av gräsmark som slås varje sommar. Från västra kanten av området och runt hela södra kanten upp till sydöstra

hörnet växer frodig buskmark. Längst ned i söder finns ett litet större buskage med något högre träd. Söder om landningsbanan finns ett mindre vassområde och sådan växtlighet återfinns också lite längre upp i nordöstra kanten. Mellan den norra och den södra spetsen av fältet ligger ännu den gamla landningsbanan kvar.

Skådartips

Under vår och höst kan man få stort utbyte av att bara promenera över fältet. Man stöter under sin promenad upp rastande fåglar från fältet som förvisso sällan ses bra men som ändå oftast kan bestämmas genom sina läten. Både markbundna tättingar och vadare rastar på fältet, tättingar dock i betydligt större antal.

I oktober kan man observera busklevande tättingar om man promenerar österut på den lilla asfältväg som går längs södra kanten. Man börjar lämpligen vid landningsbanans sydkant. Denna väg kantas nämligen av diverse buskmark där arter som gransångare, kungsfåglar, gärdsmys, siskor, mesar och trastfåglar väljer att förflytta sig genom under flyttningen. Gransångare ses ofta med som mest bortåt 10 ex. och även en gransångare troligen av östligare ursprung har observerats liksom en obestämd fältsparv,

även den troligen av östligt ursprung. Båda dessa fåglar sågs i oktober 2000.

Under vårmånaderna, främst april och maj, passerar ett inte obetydligt fågelsträck över flygfältet. Sträcket passerar över Klarälven och kommer in från söder, viker av mot öster och följer sedan älven bortåt. Sträcket observeras lättast från en liten kulle som ligger i västra kanten av lokalen strax söder om de gamla hangarena. Kullen är en igenfylld gammal bunker och ger en god utsikt över fältet och gör även att man får en bättre vinkel på de fåglar som passerar. De sträckande fåglarna passerar över skogen och tubkikare är ett måste för att fåglarna skall kunna artbestämmas, zoom på tuben är dessutom en fördel. Glöm dock inte bort att det passerar en del fågel även bakom dig om du står på kullen! Från bunkern har man motljus under en stor del av dagen

men då man ofta följer fåglarna under en ganska lång sträcka brukar ljuset förändras och man kan även välja att spana åt ett håll där motljuset inte är så intensivt. Ett flertal artgrupper finns med i sträckstatistiken, bland annat rovfåglar, andfåglar, tranor, duvor, tättingar m.m. För att man skall få så bra utdelning som möjligt bör man iakttä vädret. Sträcket är inte så väldokumenterat att man med säkerhet kan säga att vissa vindar eller vissa väderlägen är ett måste men de bästa sträckdagarna har skett när det blåst från sydost, gärna åtminstone med måttlig styrka. Fåglar som gärna sträcker över vatten trycks troligen upp mot Vänerens norra kust och flyger sedan in över älven och de genar således över "sundet" mellan Karlstad och Hammarö. Fåglar som hellre flyger över land kommer troligen in söderifrån, från Hammaröhalvön och sträcker rakt norrut.

Området mellan huvudbyggnaden och gamla segelflygklubben brukar vara en bra rastplats för främst lärkor, piplärkor och beckasiner.

Årsöversikt

Vinter (dec – feb)

I slutet av december kan det under milda väderlägen ses någon kvardröjande sånglärka eller någon annan kortflyttare. Under vintern ses annars ganska lite fågel på flygfältet. Varfågel övervintrar regelbundet i södra delen av lokalen och i övrigt kan man kanske få se någon överflygande korp, flockar av gråsiska, björktrast och stjärtmes. I slutet av februari dyker vissa år redan de första sånglärkorna upp och det har även setts en jorduggla 26:e februari 1999.

Vår (mars – maj)

I början av mars dyker de första sånglärkorna, ängspiplärkorna, stararna och tofsviporna upp. Andra arter som ormvråk, ljunpipare, bofink, grönsiska och hämpling fyller sedan på och ibland noteras även lite mer oregelbundna arter som mindre sångsvan, råka, snösparv och dubbeltrast. I början av april anländer allt fler flyttare och så även lite ovanligare gäster som exempelvis lappsparv, jorduggla, kungsörn och havsörn. Nu börjar också ett inte obetydligt fågelsträck passera lokalen (se under "Skådartips" ovan) med skrattnås, ringduva och rovfåglar som karaktärsfåglar.

I mitten av april och fram till slutet av maj börjar våren på allvar göra sig gällande och lokalen fylls av arter som sånglärka, ängspiplärka, stenskvätta, buskskvätta, gulärkla, trastar, svalor och många arter sångare. Ovanligare fåglar dyker naturligtvis också upp och arter som aftonfalk, ortolansparv, småfläckig sumphöna, vaktel och citronärkla* har noterats.

Sommar (juni – juli)

Under sommaren är det häckfåglarna som dominerar fågellivet vid flygfältet. Sånglärka häckar med uppskattningsvis hundratals par och andra vanliga arter på fältet är gulärkla, ängspiplärka och sädesärkla och i något mindre antal finns även hämpling, buskskvätta och törnskata. I buskagen och vassen nere i södra änden häckar åtminstone 8 arter sångare och även en del trastfåglar, mesar, sparvar och finkar. Några arter rovfåglar som ormvråk, lärkfalk, fiskgjuse, brun kärrhök och sparvhök ses regelbundet födosöka i området. Bland de lite ovanligare gästerna under sommaren förtjänar röd glada och ängshök ett omnämnande.

Höst (aug. – nov.)

Under tidiga hösten börjar rastande tättingar att samlas på fältet. Piplärkor, sparvar och mycket gul- och sädesärklar rastar och lite ovanligare arter som blåhake, rödstrupig pipelärka och lappsparv dyker även upp. Tillfälligt har bändelkorsnäbb, fjällpipare, höksångare* och ortolansparv noterats. En del rastande vadare ses, främst tofsvipa och ljunpipare, men även strandpipare och småsnäppa har setts.

Längre fram, från slutet av augusti, dyker de första dubbelbeckasinerna upp. Som mest har fem fåglar setts samtidigt och det är sällan man missar dem under september månad. Även dvärgbeckasin är regelbunden på fältet men dess flyttningstid kulminerar något senare än dubbelbeckasinen. Under en promenad över fältet i mitten av september har man alltså stor chans att få fylla i både rödstrupig

piplärka och lappsparv samt även dubbelbeckasin och dvärgbeckasin i obsboken. Bland rovfåglarna noteras blå kärrhök, stenfalk, tornfalk, ormråk och även blå kärrhök och fjällvråk. September har också bjudit på en hel del rariteter. Den 16:e september 1998 är en dag som gått till historien då bland annat 2 större pip-lärkor, 1 juvenil stäpphök, 2 dubbelbeckasiner, 4 rödstrupiga pip-lärkor och 5-10 lappsparvar sågs. Stäpphöken fanns för övrigt kvar fram till förmiddagen den 18:e. Längre fram avtar både individ- och artrikedomen betänkligt. I oktober dyker förvisso snösparvar och vinterhämlingar upp men en promenad över fältet ger då annars inte mycket annat än sånglärkor och ängspi-lärkor. I november kan det vara mycket fågelfattigt, men flockar av siden-svansar och björktrastar brukar dra omkring över fältet.

(* = Observationer som ännu ej granskats av den regionala rapportkommittén)

Vägbeskrivning och allmän information

Det är mycket enkelt att hitta till flygfältet och det finns ett överflöd av parkerings-

platser. Om man åker på E18 så tar man av mot "Sjukhus" och följer sedan skyltningarna mot sjukhuset. När man kommer till infarten till huvudentrén fortsätter man rakt fram, passerar en skola och en pizzeria på vänster sida följt av tennisbanor. Vidare ses en fotbollsanläggning och en större byggnad där företaget Kvaerner har sina lokaler, allt detta på vänster sida om vägen. Efter Kvaerner ligger en liten dunge på höger sida och Mariebergs strandängar på den vänstra. När dungen passerats syns fältet och man svänger av på "Flygfältsvägen" som går ned till höger. Man parkerar på parkeringen och går ut på fältet genom den stora grinden som ligger strax norr om terminalbyggnaden.

Observera att området trafikeras av ambulanser på utryckning då dessa har sin huvudcentral inne i terminalbyggnaden. Ute på landningsbanan finns ibland allt från motorcyklar till stora lastbilar som övningskör. Då man uppehåller sig på de asfalterade delarna av området gäller det alltså att se upp, särskilt med tanke på att de som övningskör kanske inte alltid tar så stor hänsyn till fotgängare.